

Література

1. Васютинський В.О. Особливості статево-рольового самовизначення хлопчиків-підлітків із неповних сімей : Дис ... канд. псих. наук: 19.00.07 / Васютинський Вадим Олександрович. – К., 1992. – 137 с.
2. Гусак Н.І. Підготовка юнаків-старшокласників до виконання соціальних ролей чоловіка та батька : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Гусак Надія Іванівна / Харківський нац. університет імені В.Н. Каразіна. – Х, 2005. – 222 с.
3. Дружинин В. Н. Психология семьи / Владимир Николаевич Дружинин, - М.: КСП, 1996. – 160 с.
4. Кравець В. П. Теорія і практика підготовки учнівської молоді до сімейного життя : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Кравець В. П. — Тернопіль, 1997. – 386 с.
5. Красовский А.С. Преподавание этики и психологии семейной жизни в школе; из опыта работы. - Минск: Нар. Асвета, 1990. - 128 с.
6. Крутецкий В. А. Психология обучения и воспитания школьников / В.А.Крутецкий. – М. : Просвещение, 1976. – 303 с.
7. Некрасов А.І. Соціологія: навчальний посібник / А.І. Некрасов. - Харків: Одиссей, 2004. - 304 с.
8. Плясова Г. И. Воспитание будущего семьянина в условиях детского дома : Дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Плясова Галина Ивановна. - Барнаул, 2008. - 190 с.
9. Сысенко В.А. Молодежь вступает в брак / В.А.Сысенко. - М.: Молодая гвардия, 1986, - 114 с.

Григчина А.І. Теоретичні аспекти формування готовності юнаків шкіл-інтернатів до виконання ролі сім'янина

Анотація. Розглянуто наукові досягнення з формування готовності юнаків шкіл-інтернатів до виконання ролі сім'янина в галузі педагогіки, психології та соціології, уточнено зміст робочих понять. **Ключові слова:** юнаки, готовність, роль, здібності, школа-інтернат

Григчина А.И. Теоретические аспекты формирования готовности юношей школ-интернатов к исполнению роли семьянина.

Аннотация. Рассмотрены научные достижения с формирования готовности юношей школ-интернатов к исполнению роли семьянина в области педагогики, психологии и социологии, уточнено содержание рабочих понятий. **Ключевые слова:** юноши, готовность, роль, способности, школа-интернат.

Gritschina A.I. Theoretical aspekt of forming readiness of the young people from boarding schools to the role of family man.

Annotation. Considered scientific achievements of forming readiness of the young people from boarding schools to the role of family man in the field of pedagogy, psychology and sociology, specified the content of the working concepts. **Key words:** young people, readiness, role, skills, boarding school.

ДАНИЛОВА Г.С.,

Міжнародна Академія акмеологічних наук,
м. Київ

УДК 342.1:316.42

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СОЦІУМУ ДЕРЖАВИ НА АКМЕОЛОГІЧНИХ ЗАСАДАХ

У третьому тисячолітті, на сучасному етапі розвитку науки, ставиться кардинальне питання про можливість наблизитися до розуміння процесів, які відбуваються у суспільстві, осмислення людиною у всіх її дій у системі «Людина і Світ». Адаже поряд з нечуваними досягненнями в науці й техніці відбуваються численні аварії й катастрофи, що суттєво впливають на біосферу і розвиток людини. Побудова нового типу цивілізації у ХХІ столітті потребує значного підвищення рівня суспільного інтелекту, свідомості, духовних і моральних цінностей, а також нової парадигми розвитку людства, більш досконалого ставлення до праці, до власного життя і діяльності, до навколишнього середовища.

Провідна місія у вирішенні цих назрілих завдань належить системі освіти, яка покликана стати основним чинником формування національної самосвідомості народу та створення здорового соціуму й виступати в ролі національного ресурсу оновлення суспільного життя. У Національній доктрині розвитку освіти зазначається: «Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює й народжує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства».

Зростає потреба в посиленні соціальних функцій освіти: 1) формування: а) безпечних соціальних моделей поведінки; б) високої мотивації досягнень і життєвого успіху; в) морально-правової відповідальності; г) духовно-моральних ціннісних орієнтацій;

2) усвідомлення: а) престижності здорового способу життя; б) готовності до створення сім'ї та виховання дітей; в) професійної активності тощо.

Значуща роль тут належить вищим навчальним закладам (ВНЗ) України. Останнє зумовлює здійснювати модернізацію системи вищої освіти з метою досягнення високої якості навчального процесу. Адаже соціальне замовлення суспільства пред'являє до вищої освіти більш досконалі вимоги щодо підготовки студентів до життєдіяльності у складних умовах ринкового середовища сучасного соціуму, що динамічно змінюється.

Освітня політика України в умовах глобалізації розбудовується з врахуванням таких двох завдань, як

- інтеграція у світове товариство, що вимагає від студентів оволодіння новими парадигмами мислення;

- збереження національної незалежності, що потребує підтримки національних інтересів не лише в економіці, політиці, озброєнні, а й у системі освіти.

Двоєдиний підхід у формуванні освітньої політики України потребує сучасної філософії та методології освіти, досконаліших освітніх парадигм і принципів.

Методологія освіти в нових моделях вищого навчального закладу XXI століття виходить на межі процесів інтеграції знань про навчання як об'єкта пізнання і про людину як суб'єкта життєдіяльності. Вони здійснюються при взаємодії традицій та інновацій. Інноваційні процеси мають стати провідними у формуванні освітніх систем навчальних закладів та в управлінні розвитком освітньої системи. Це головна умова адекватної завданням часу перебудови навчальних закладів.

Поряд з модернізацією освіти необхідні більш досконалі погляди й свідоме відношення до оточуючої нас реальності, зокрема, переосмислення шляхів і перспектив подальшого розвитку особистості, яка являється продуктом соціуму. Це можливе в умовах формування змістовних концепцій розвитку суспільства, пошук яких здійснюється ученими багатьох країн. Нагадаємо, соціум, компонентами структури якого є соціальні суб'єкти, виконує функцію створення й упорядкування цінностей середовища. Він протидіє руйнівним ентропійним процесам у навколишньому середовищі, подолання яких потребує організованих зусиль суб'єктів, завдяки чому вони створюють штучне ціннісне середовище, хоча й самі є штучними утвореннями.

Якщо соціальний суб'єкт розглядати як організацію чи об'єднання організацій, то він є насамперед предметом вивчення соціології, зокрема, соціології організації. В цьому разі соціальний суб'єкт розглядається як колективний розум із властивістю суб'єктності, тобто такий, що може бути детермінуючим чинником у подоланні ентропійних процесів хаотизації навколишньої дійсності через створення штучного середовища цінностей.

Окремим випадком соціального суб'єкта, наділеного індивідуальним розумом, є людина, особистість. Кожний суб'єкт, зокрема людина, потенційно й реально є творцем цінностей фізичного та соціального середовища. Відомо, необґрунтоване втручання та використання природних ресурсів Планети, відчутно впливає на сучасність. У результаті багаторічних досліджень відомий вчений Ю.О. Гагін зробив висновок, що у кінці XX століття «Світ був уражений роком, і цей рак – сама людина» [3, с.4]. Тому, в першу чергу необхідно «олюднити власне людину», тобто сформувати у неї відповідні інтелектуально-особистісні якості, які сприяли б вихованню такої планетарної Людини, яка реалізує свій творчий потенціал на гуманних засадах у взаємодії зі світом (природою, суспільством, іншими людьми) і надавала пріоритет нематеріальним цінностям.

Необхідним вважається розвиток розумових здібностей людини, здійснення духовно-морального виховання, формування її духовного світу. Без цього не може бути інтелігентності й високого рівня інтелектуального розвитку людини та суспільства. Роль України в розвитку світової цивілізації значною мірою залежить від якості людини, яка формується в процесі навчання на всіх ієрархічних рівнях системи освіти.

Перспективи дальшого розвитку соціуму можливі на основі теорії самоорганізації індивідуума і соціуму, котра є одним із провідних напрямків соціального розвитку. Головною життєствердною функцією нової людини є прагнення до прогнозування майбутнього, як до перспективної моделі соціальної оптимальності й до визначення особистістю своєї ролі в цьому процесі. Як стверджує вчений світового рівня Н.В.Кузьміна, що прагнення до істинної гармонії зі світом, розуміння себе й інших, правильне виховання, самовиховання і саморозвиток людини, не можливі без закладання правильних ціннісних орієнтацій. Історико-філософський аналіз свідчить, продовжує Н.В.Кузьміна, що розвиток здійснюється через освіту на засадах норм, канонів, формування образу вдосконаленої людини свого часу [2, с.8].

Поняття досконалості пропонує прямування від початкової точки розвитку до найвищих досягнень результату (вершини) АКМЕ, як утілення найкращих ідеальних властивостей. Аналіз досягнень конкретних (ідеальних) результатів, як показують дослідження, вимагає нового погляду й відношення до навколишньої оточуючої нас реальності.

Зміст ефективної роботи в цьому контексті потребує, як згадувалося вище, розробки фундаментальних теоретичних концепцій розвитку, пошук способів і методів організації високопродуктивної діяльності, головним суб'єктом якої є нова людина. Одним із таких перспективних напрямків є акмеологія. Наука, яка займається комплексним дослідженням розвитку людини при досягненні найвищих результатів у продуктивній діяльності. Вона розглядає один із провідних принципів розвитку - вершинність, тобто, прагнення в майбутнє, що сприяє формуванню позитивного соціального ідеалу.

Акмеологія в сучасній трактовці її предмета розуміється як теорія вищих досягнень людини і цивілізацій, а методологічна категорія «Акме» розглядається як універсальний феномен, як можливість вищих досягнень у різних просторах її буття, видах діяльності, в різних формах (акмеформах) їх здійснення у всі вікові періоди людини (О.О.Бодальов, А.О.Деркач, Н.В.Кузьміна, К.О.Альбуханова, В.Г.Ганжин, Н.В.Вишнякова, Ю.О.Гагін, В.Г.Зазикін, В.М. Максимова, А.К.Маркова, С.Д.Пожарський, Л.Е.Паутова, Є.В.Селезньова, В.М.Тарасова та ін.). Акмеологія виступає як фундаментальна наука, як теорія загальних закономірностей, досягнення вершин у людській життєдіяльності і розвитку цивілізації й інтегрує знання з багатьох наук про людину (психології, філософії, педагогіки, синергетики, валеології, фізіології, генетики, екології та ін.).

Сукупність відповідних наукових знань допомагає розкрити взаємозв'язок об'єктивних і суб'єктивних компонентів розвитку людини в освітньому середовищі. Людина розглядається як індивід, особистість, індивідуальність, як продукт біологічного і соціального розвитку та суб'єкт життєдіяльності.

Метою акмеології як самостійної гуманно спрямованої фундаментальної, інтегративної науки є пошук нових акмеологічних знань (пояснень, доказовості й прогнозованості акмеологічних явищ, вивчення акмеологічних закономірностей), дослідження феномена акме як:

- ступені дорослості людини, для якої характерні, якщо говорити за неї узагальнено, її фізична, особистісна й суб'єктивна зрілість;

- стан піднесення, вершини виявлення індивідуального, особистісного, суб'єктного, індивідуального і професійного розвитку, яких людині вдається досягнути в своєму вдосконаленні на різних вікових ступенях [12,с.3].

У систему характеристик зрілості людини як особистості й суб'єкта діяльності, а також досягнення нею «акме» включаються, зокрема: високорозвинене інтелектуальне відношення до життя, найвища продуктивність діяльності, істинно глибокий професіоналізм, стійка соціальна активність, сформованість справжнього морального ядра особистості, естетичне відношення до дійсності, усвідомлена, що постійно проявляється рефлексивність у якості зрілого відношення людини до себе як суб'єкта життя.

Найбільш значимими серед інших вважаються:

*високий рівень професійно-творчого розвитку людини, що відбувається в труді соціально перспективному, мобільно технічно досконалому, інтелектуальному та справедливо оцінюється суспільством і залежить від індивідуальної ініціативи, здібності, майстерності, продуктивності;

*інтелектуальність розвитку людини. Така людина вступає в складні й динамічні зв'язки, відступає від спрощених, стереотипних, абстрактно-схематичних способів розуміння і пояснення буття, властивостей і життя інших людей, власного «Я». Закономірним стає пошук особистістю способів наукової інтерпретації тих життєвих відношень, суб'єктом яких вона є;

*життєвий смисл і цінності морального самовизначення людини. Життєво, суспільно необхідним і можливим стає перетворення особистістю своєї праці й розуму в людську орієнтовану [11,с.174-175].

Нагадаємо, акмеологічний підхід орієнтований на цілісний і стійкий розвиток освітніх систем та суб'єктів освітнього процесу. Акмеологія досліджує цілісну людину як суб'єкта творчої, навчально-пізнавальної, професійної та управлінської діяльності, розглядаючи зрілість як здібність до самовдосконалення людини засобами самоорганізації, самореалізації, самоконтролю, самокорекції власної діяльності. Особливо широкий розвиток акмеологія отримала в галузі професійної діяльності, розкриваючи шляхи досягнення професіоналізму як вершини самореалізації та якості діяльності. Як зазначалося вище, особистість є продуктом соціуму. У той же час, надто значима роль особистості, яка наділена відповідною властивістю, у подоланні руйнівних процесів у соціальному й техногенно-природному середовищі та в розвитку суспільства. У дослідженнях В.Т. Циби обґрунтовується діяльність особистості як окремого випадку ієрархії соціальних суб'єктів - індивіда, осередку, організації, об'єднання організацій тощо. Процес соціалізації трактується як становлення суб'єктності та правосуб'єктності особистості. Під структурою особистості, вказує науковець, слід розуміти функціональну структуру її сфери свідомості чи мотиваційної сфери свідомості як психологічного «органу» мислення та програмування її діяльності [13,с.8].

Ми приєднуємося до цих тверджень і в наших дослідженнях доводиться, що основним способом зміни особистості є її розвиток і в результаті здійснюється досягнення вершинності в своєму розвитку, тобто до власного «Акме». І коли випадає розв'язувати суперечності між двома процесами: довільним руйнівним і цілеспрямованим утворювальним, то перевага утворювального процесу над руйнівним забезпечується організованою дією суб'єктів, ядром яких є особистості та сфера їхньої свідомості. Утворювальні властивості цих суб'єктів зумовлені тим, що їх елементами є особистості.

Відомо, людина та соціум існують не самі собою. Вони належать до системи життєвого середовища й в процесі її розвитку здійснюють інформаційне управління матеріально-енергетичними потоками, надаючи навколишній реальності системного характеру. По суті це й є процес творення цінностей техногенно-природного середовища і культури, творення та розвитку цивілізації. Для усвідомлення сутності дії людських біо-, психо- та соціогенних механізмів системотворення, розглянемо матеріально-енергетичні процеси, що відбуваються в межах земного простору. Особливість системи «людина – ціннісне середовище» (як окремого випадку системи «соціальний суб'єкт – ціннісне середовище») полягає в тому, що таке середовище само собою, без утворювальної діяльності людини як живої, наділеною півсвідомістю та свідомістю істоти, не тільки не розвивається, а й довільно хаотизується, руйнується. Звідси пояснюється смисл життєдіяльності людини й інших соціальних суб'єктів, які вона уособлює. На думку провідних науковців, смисл людського буття полягає у творенні цивілізації, яке передбачає прямування до фізичної, біологічної й соціальної структурореалізації, упорядкування об'єктивної реальності шляхом подолання спонтанних процесів руху до хаосу й розпорядкування, тобто, полягає в подоланні деструктивних процесів і системотворенні, творенні культури. Так, академік В.І.Вернадський у результаті наукових досліджень у цьому контексті створив учення про роль ноосфери як втілення глобального Розуму в розвиток природно-техногенного та соціального ціннісного середовища [13].

У соціумі, який становить соціальне ядро ціннісного середовища, як і у природному середовищі, протидіють два процеси – творення та руйнації систем.

Отже, соціум має сам підтримувати себе в організованому стані, постійно вдосконалювати власну структуру в цілому та структуру окремих підсистем завдяки мінімізації соціальних змін. Поряд з тим, він є суб'єктом, який структурує зовнішнє середовище, тобто соціум – це механізм творення ціннісного соціального й техногенно-природного середовища, який протидіє процесам руйнації й хаотизації цього середовища. Наголошуємо, що механізм дії соціуму базується на властивостях свідомої діяльності людей щодо моделювання складних структур життєвого середовища, які оптимізують їх життя, і відтворення побудованих моделей у реальному світі [13, с.23].

Отже, для творення ціннісного середовища, в якому б утворювалися сприятливі умови для існування людини, виникає потреба в розробці фундаментальних теоретичних концепцій розвитку, пошук способів і методів організації високопродуктивної діяльності, головним суб'єктом якої є нова людина. Одним із таких нових напрямків, про що вже говорилося вище, є акмеологія. Це наука, яка вивчає механізми розвитку людини, що сприяють їй досягнути найвищого ступеня особистісно-професійного вдосконалення, а також чинники, котрі впливають на розвиток людини, соціуму, цивілізації.

Внутрішньоособистісним механізмом оптимальності саморозвитку і способу життя й діяльності людини є потреба в самовдосконаленні. Принцип оптимальності являється центральним методологічним принципом акмеології. Стратегія кожного теоретико-емпіричного дослідження представляє собою конкретну послідовність суттєвих етапів і способів дослідження, відповідно до його предмету, мети й завданням, має і власні акмеологічні характеристики.

Акмеологічний, тобто спрямований на оптимізацію, підвищення ефективності діяльності, відношень, саморозвитку, характер дослідження проявляється у використанні стратегії побудови акмеологічних систем, стратегії моделювання, критеріально-рівневої стратегії, стратегії виділення акмеологічних умов і чинників, а також стратегії розроблення акмеологічних технологій.

Сутність акмеологічних стратегій у процесі комплексного дослідження полягає у виборі конкретних складових, які входять у комплекс, і організації оптимальних зв'язків між ними [12, с.67]. Деталізуємо стисло зміст складових стратегії побудови акмеологічних систем. При аналізі результатів наших досліджень термін «стратегія» прийнятий з таким значенням: «Стратегія (гр. strategia, від stratas - військо + ago - веду) - абстрактно-нормативне вираження шляхів досягнення нової абстрактної мети спільними зусиллями представників тієї чи іншої цілісності (соціокультурної – інститут, підприємство, регіон, країна, спілка, мікрогрупа і т.п.), перед якою виникла необхідність принципіальної переміни спрямованого шляху, зміни ціннісних й ідеальних систем, якісної корекції механізму і т.п. [11, с.738].

Згідно із загальнонауковим визначенням система, за визначенням В.Н.Садовського, - це «упорядкованість визначеним способом безліч елементів, які взаємозв'язані між собою й утворюють деяку цілісну єдність» (1965). Взаємодія елементів (компонентів) у середині системи спричиняє появу нових, інтегративних якостей, які не властиві окремо взятим, що утворюють систему елементам. Систему можна визначити за наявністю певних ознак, об'єм яких залежить від теми досліджень. Кожний елемент в системі виконує тільки йому властиву функцію, котра може бути реалізована при умові його взаємозв'язку з іншими елементами. Акмеологічна система має цільовий, проектний, моделюючий характер.

Сутність системності в акмеології конкретизується за допомогою поняття «організація». Системність суттєва, оскільки мова йде про людину як систему, котра, в свою чергу, «вписана» в систему соціуму, соціальних відношень, систему праці, професії, власного життя. Перевага цього поняття в тому, що воно пропонує і залежні від людини способи організації (тобто самоорганізацію), і незалежні (усвідомлені й неусвідомлені, об'єктивні, а також зовнішні і внутрішні). Новий спосіб організації системи може бути більш простим, мінімізуючи надмірність, стихійність, чи більш складним. В акмеології пропонується досягнення оптимального способу організації. Досягнення оптимального стану системи в процесі її змін забезпечується конструктивністю перетворень, наявністю алгоритмів, інструментально-оперативних засобів акмеологічного сприяння.

Акмеологічна природа конкретного системного утворення проявляється в тому, що це утворення представляє собою сукупність функцій і якостей, взаємодія котрих сприяє формуванню в людини (групи) нових, інтегративних якостей, а також має «відкритий» (перетворюючий середовище і систему) характер взаємозв'язку із середовищем [12, с.70].

Аналіз акмеологічних досліджень в цьому аспекті дозволяє говорити про ефективність результатів, що дають можливість визначити комплекс умов і чинників, які забезпечують оптимізацію процесу розвитку конкретної акмеологічної системи. В цьому процесі дослідник призначений завжди розглядати себе як найважливіший компонент системи, котрий корегує її структуру власною діяльністю.

Підкреслимо, стратегія моделювання в акмеологічних дослідженнях використовується в широкому обсязі. Модель в акмеології проектує співвідношення сучасного і майбутнього, якого ще немає в реальній дійсності й спосіб прямування до того майбутнього, який визначається зовнішньою й внутрішньою детермінацією. Також стратегія моделювання акмеологічного характеру застосовується і в якості методу проектування й інтеграції наявних, бажаних ідеальних станів, рівнів, властивостей і засобів їх досягнення та в якості засобів опису акмеологічних особливостей самого суб'єкту діяльності. Отже, акмеологічна модель – це засіб описання акмеологічних особливостей суб'єкта діяльності і одночасно – проект співвідношення сучасного і майбутнього стану суб'єкта й способу прямування до того майбутнього [12, с.75].

Вагому роль у наукових дослідженнях займає стратегія розробки акмеологічних критеріїв, показників і рівнів. Критерій (від гр. kriterion-«засіб для судження») представляє собою засіб, необхідний інструмент оцінки, але сам не є оцінкою. Функціональна роль критерію – у визначенні суттєвих ознак досліджуваного об'єкту й як основа для їх класифікації, систематизації. Загальні вимоги до виділення й обґрунтування критеріїв і показників, вважає І.Ф. Ісаєв, зводяться до того, що критерії повинні відображати основні закономірності розвитку дослідного феномена; з допомогою критеріїв повинні встановлюватися зв'язки між всіма компонентами системи; якісні показники повинні виступати в єдності з кількісними (2002).

Система акмеологічних критеріїв і показників виступає як система еталонів, що задає вектор акмеорієнтованого розвитку людини і соціуму, а рівень розвитку – як ступінь виявлення його критеріїв [12, с.81].

У рамках наукових досліджень пріоритетність надається виявленню акмеологічних умов і факторів, які сприяють досягненню високих показників у конкретних видах професійної діяльності, ефективному

акмеорієнтованому саморозвитку суб'єкта тощо. Під умовами розуміють обставини, від яких безпосередньо чи опосередковано залежить продуктивність тих процесів, які можна розглядати як акмеологічні. Акмеологічні умови мають по відношенню до суб'єкта діяльності об'єктивний характер.

Фактори у загальнонауковому змісті розуміються як рушійні сили, причини будь-якого процесу, явища; суттєві обставини в будь-якому процесі, явищі. В акмеологічному контексті загальнонаукова категорія «фактор» розуміється як об'єктивна причина, що обумовлює саморух індивідуальності до високих досягнень у процесі життєдіяльності. Виходячи з того, акмеологічні фактори – це причини, що обумовлюють досягнення високого рівня діяльності, саморозвиток суб'єкта чи розвиток будь-яких особистісних якостей, головні детермінанти ефективності процесу акмеорієнтованого саморозвитку [12, с.82].

Акмеологічний, тобто спрямований на оптимізацію характер дослідження виявляється у використанні стратегії розробки акмеологічних технологій. Деталізуємо сутність поняття «акмеологічні технології». Процес акмеорієнтованого саморозвитку людини з внутрішньої сторони можна представити як становлення визначених психотехнологій, тобто цілеспрямованих і упорядкованих своєю орієнтованою основою у сукупності інтер- і інтрапсихологічних дій, які забезпечують ефективність самовдосконалення.

Акмеологічні технології, зазначається А.С.Гусевою (1997) мають ціннісно-цільовий, тобто гуманітарний характер і спрямовані на оптимізацію особистісних і ділових ресурсів. При розробці акмеологічних технологій необхідно опиратися на наступні загальні принципи, зокрема: варіативності, гнучкості, інтеграції. Крім того, при відборі й розробці акмеологічних технологій, які забезпечують ефективний акмеорієнтований саморозвиток людини, потрібно враховувати, з однієї сторони, психологічну цінність тієї чи іншої акмеологічної технології, а з іншої – існування системних ефектів у будь-якому формуючому або розвиваючому діянні.

Поряд з тим, при розробці акмеологічних технологій, які забезпечують ефективність процесу акмеорієнтованих самозмін і самоперетворень, необхідно враховувати закономірності впливу психотехнологій саморозвитку людини, виступаючи в якості мети акмеологічних технологій, задає її зміст і структуру. Так, розвиток креативності, творчого мислення й в цілому творчого потенціалу, успішно проходить при використанні спеціальних програм розвитку творчих здібностей і рефлексивних практикумів.

Групові методи активного навчання (мозковий штурм, ділові й рольові ігри, евристична техніка активізації творчого мислення, методика аналізу проблемних ситуацій і т.п.) допомагають сформувати акмеологічний простір, який сприяє спонтанному й активному виявленню творчих резервів особистості. Дослідження показують, що ці методи стимулюють здібності особистості творчо підходити до вирішення будь-яких завдань, зокрема, завдання самоактуалізації, самовдосконалення й самореалізації. Вченими експериментально доказано, що людина, яка оволоділа методикою самореалізації, стає здібною застосовувати в інтересах самовиховання різноманітні методи, прийоми і засоби (М.Ф.Сеченов). Варто зазначити, що дослідження в цьому напрямку проходять активно в країнах близького зарубіжжя.

У нашій країні перші витоки досліджень акмеологічного змісту припадають на 2000 рік. Саме тоді перед викладачами керівництвом Київського університету імені Бориса Грінченка (Університет), очолюваного тодішнім ректором З.Ф.Сіверс, було поставлено завдання щодо пошуку інновацій у системі освіти і науки, які можна було використати в умовах столиці, котра є інтелектуальним центром України, з користю в навчально-виховному процесі.

Серед пропозицій, які вносилися викладачами, перевага була надана інноваціям акмеологічного змісту, що презентувалася автором статті. З цією метою ми організували вперше в Україні дві міжнародні науково-практичних конференцій «Акмеологія-наука XXI століття»(2005р.) та «Акмеологія-наука XXI століття: розвиток професіоналізму» (2007р.) на базі Університету. У конференціях приймали участь відповідно 240 та 320 науковців, зокрема: психологи, педагоги, філософи, юристи, військові, менеджери, медики тощо.

Учасниками цих конференцій були представники різних ієрархічних рівнів системи освіти: вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів, педагогічних коледжів, шкіл та ін. Створили і зареєстрували в Міністерстві юстиції України ВГО «Українська Академія Акмеологічних наук», у склад якої входить 24 осередки, Президентом її обрано З.Ф.Сіверс, Віце-президентом – Г.С.Данилову. В столичних школах широко впроваджувалися інноваційні акмеологічні технології (в 2007р.- до 50% шкіл).

Нами в цьому контексті здійснено новий підхід щодо методології професіоналізму педагогічних кадрів, зокрема: розроблена акмеологічна професійна модель педагога XXI століття та методиста інституту післядипломної освіти, модель акмеологічної школи, модель здоров'я особистості, структура валеологічного виховання випускника школи як здорової особистості на засадах акмеологічного підходу та ін. Підкреслюємо, дослідження щодо впровадження інноваційних акмеологічних технологій ефективно проходили в Україні з 2000 до 2008 року на всіх ієрархічних рівнях системи освіти. Проте, у зв'язку із зміною керівництва Університету, розпочаті нами акмеологічні дослідження втрачають перспективність їх розвитку та наукову цілеспрямованість керівництва цим надто важливим процесом з позицій державних інтересів.

Вважаємо, що у зв'язку з глобальною кризою цивілізації й необхідністю розвитку соціуму держави, у перспективі доцільно створити в столиці – Києві Акмеологічний Центр, у якому могли б вдосконалюватися як традиційні напрацювання, так і нові акмеологічні технології. В першу чергу варто робити акцент на особистісно-професійний розвиток фахівців, особливо студентів, керівних кадрів на засадах акмеологічного підходу, а як наслідок у перспективі – розвиток могутності нашої країни.

Література

1. Акмеология: Учебное пособие / А.Деркач, В.Зазыкин. – СПб.: Питер, 2003. -256с.
2. Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста: Монография / Н.В.Кузьмина, С.Д.Пожарский,Л.И.Паутова.- СПб– Коломна-Рязань, 2008. – 376с.

3. Гагин Ю.А. От личности к индивидуальности: акмеологическая парадигма: Монография / Гагин Ю.А.- СПб: Изд.-во СПб АППО, 2003. -312с.
4. Данилова Г.С. Професіоналізм педагога на порозі третього тисячоліття / Данилова Г.С. // Освітнянські відомості. -2002. -№4. – С.2-5.
5. Данилова Г.С.Акмеологічна модель педагога в XXI столітті / Данилова Г.С. // Рідна школа.- 2003. -№6. – С.6-9.
6. Данилова Г.С.Акмеологічні мотиви вдосконалення людини на основних історичних етапах генезису філософії / Данилова Г.С.// Освіта і управління. – 2011.-Т.14.-Число2-3. –С.59-71.
7. Данилова Г.С. Акмеологічна школа – школа майбутнього / Данилова Г.С.// Директор школи, шкільний світ.- №4(41), травень 2010. –С.18-32.
8. Данилова Г.С. Методический менеджмент в контексте акмеологии / Данилова Г.С.// Человек и образование: Академический Вестник Института образования взрослых РАО. - Санкт-Петербург.-2007.-№3-4.
9. Данилова Г.С. Акмеология управління: інноваційний ресурс вдосконалення стратегічного управління кафедрами вищої школи / Данилова Г.С.// Проблеми освіти: Наук.зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, -К., 2013. –Випуск №77.-Ч.1. –С.59-75.
10. Данилова Г.С. Акмеосоціум – умова формування здоров'я суспільства / Данилова Г.С. // Матеріали до Другої Міжнародної науково-практичної конференції «Акмеологія- наука XXI століття: розвиток професіоналізму/ Г.С.Данилова – К: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2007- 48с.
11. Колпаков В.М. Стратегический кадровый менеджмент: Учеб.пособие / КолпаковВ.М., Дмитренко Г.А. -20-е изд., перераб. и доп. – К.: МАУП, 2005.- 752с.
12. Селезнева Е.В. Общая акмеология: учебное пособие / Е.В.Селезнева; под. общ. ред. А.А.Деркача. – М.: Изд.-во РАГС, 2010. – 206с.
13. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз): Навч. посіб. / Циба В.Т. – К.: МАУП, 2000. -152с.

Данилова Г.С. Стратегія розвитку соціуму держави на акмеологічних засадах

Анотація. У статті презентуються нові методологічні основи щодо перспективного вдосконалення соціуму в контексті акмеологічного підходу. Обґрунтовується оригінальність акмеологічного підходу в розвитку особистості, що є продуктом соціуму. Аналізуються акмеологічні стратегії оптимізації розвитку соціуму. Наголошується, що розвиток здійснюється через освіту на основі норм, канонів, формування образу досконалої людини свого часу. **Ключові слова:** цивілізація, соціум, система, стратегія, акмеологія, особистісно-професійний розвиток, оптимізація, інтелектуальний розвиток людини.

Данилова Г.С. Стратегія розвитку соціуму держави на акмеологічних засадах

Аннотация. В статье презентуются новые методологические основы перспективного совершенствования социума в контексте акмеологического подхода. Обосновывается оригинальность акмеологического подхода в процессе развития личности, что является продуктом социума. Подчеркивается, что развитие осуществляется через образование на основе норм, канонів, формирования образа совершенного человека своего времени. **Ключевые слова:** цивилизация, социум, система, стратегия, акмеология, личностно-профессиональное развитие, оптимизация, интеллектуальное развитие человека.

Danilova G. The strategy of social development of the state on the akmeological basis

Annotation. The paper presented a new perspective on methodological foundations of society in the context of development of society. Grounded originality of akmeological approach to personal development, which is a product of society. Analyzed akmeological optimization strategy of social development. It is noted that development through education-based norms, canons, the image of the perfect man of his time. **Keywords:** civilization, society, system, strategy, akmeology, personal and professional development, optimization, and intellectual development of man.

ДЕМ'ЯНЕНКО А.В.,

Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
м. Київ

УДК 378

**ШКІЛЬНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В ІСЛАМСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ІРАН
(РЕТРОСПЕКТИВА І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У КРОСКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ)**

Сучасний Іран – азійська держава з населенням 66 млн., яка знаходиться в стратегічно важливому географічному вузлі. Його західні і східні сусіди - Афганістан, Пакистан і Ірак, північні – Вірменія, Азербайджан і Туркменія. Країна існує за рахунок природних багатств, займаючи п'яте місце в світі за запасами нафти (10% всієї світової нафти) і газу. Це теократична держава у формі ісламської республіки, президент якої є одночасно релігійним главою. У країні - 50% персів, 35% азербайджанських турків; решта – араби, вірмени та інші національності. Близько 67% населення проживає в містах, 33% – у сільській місцевості [11, с. 122 - 124]. Примітно, що населення Ірану – одне з наймолодших у світі за віком: більше половини – люди у віці від 15 до 64 років, 39,5 % - молодші 14-ти років. Столиця – Тегеран із населенням у 8 млн. – один із найбільш